

Харченко Г. А.
 канд. екон. наук, доцент
 ORCID ID: 0000-0002-0705-447X;
Харченко В. В.
 канд. екон. наук, доцент
 Національний університет біоресурсів і
 природокористування України,
 м. Київ, Україна
 ORCID ID: 0000-0001-5067-7181

ВПРОВАДЖЕННЯ БЕРЕЖЛИВОГО ВИРОБНИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЯК НАПРЯМ ПОКРАЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Сучасні умови господарювання, зatoryжна економічна криза, світова пандемія, змушують здійснювати господарську діяльність підприємств з оптимальною економічною ефективністю. Одним з напрямів досягнення результативності бізнесу є впровадження технологій бережливого виробництва. Нині багато підприємств вже взяли за основу та успішно застосовують на практиці дану концепцію. Помилково вважається, що концепція бережливого виробництва може впроваджуватися тільки на виробничих підприємствах. Тим часом успішний досвід впровадження даної концепції є і в торгівлі, і в сфері послуг. Безсумнівно, що принципи бережливого виробництва можуть застосовуватися і в сільському господарстві. Вважаємо, що для сільського господарства бережливе виробництво є необхідним інструментом, що є умовою підвищення його конкурентоспроможності.

Відмітимо, що бережливе виробництво, або lean-менеджмент, розглядається як концепція управління підприємством, що ґрунтується на прагненні мінімізувати всі види втрат. На практиці широко відомі такі підсистеми бережливого виробництва або їх складові, як 5S, Jast In Time, Total Quality Management, Single Minute Exchange of Die, Kaizen, Total Productive Maintenance, Kanban тощо (рис.1).

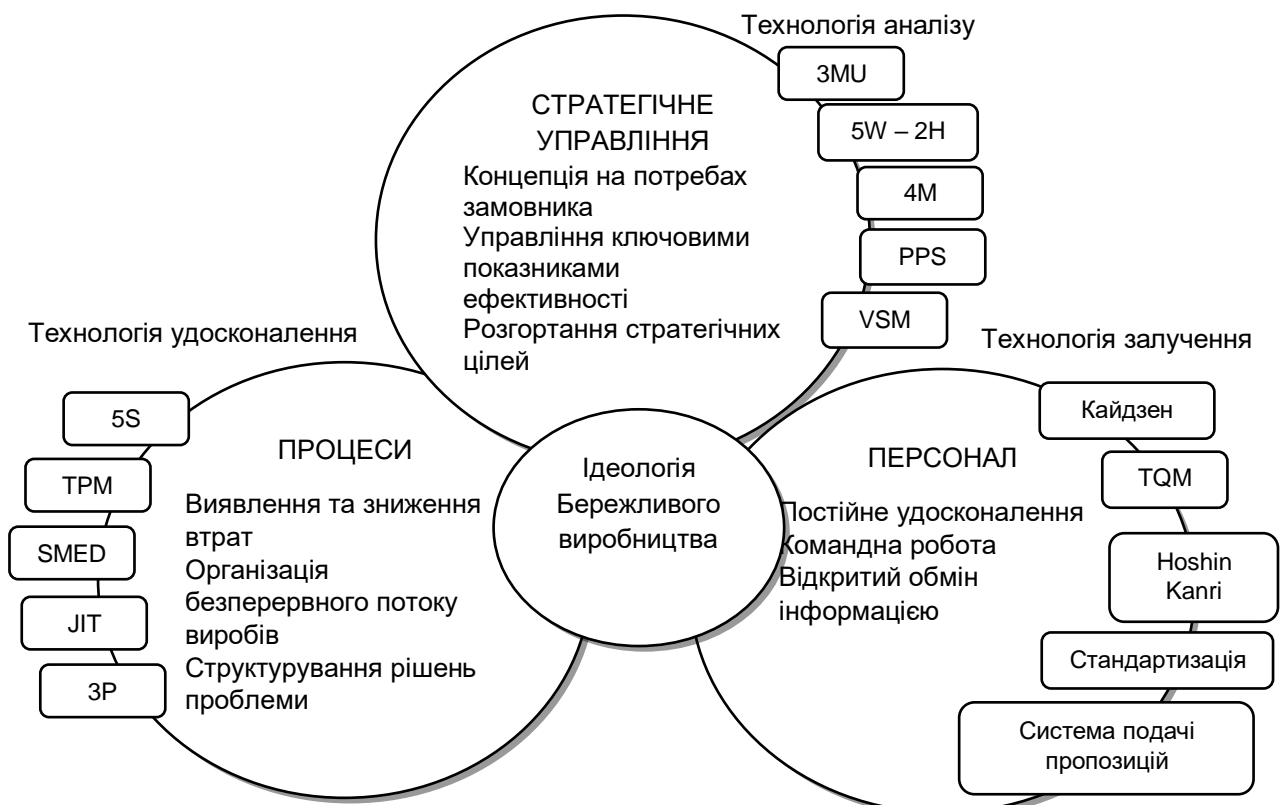

Рисунок 1 - Система бережливого виробництва
 Джерело: [2]

Концепція бережливого виробництва передбачає залучення до процесу оптимізації бізнесу кожного співробітника та максимальну орієнтацію на споживача. Разом з цим, вона орієнтована на вирішення проблем зниження витрат, підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності. В даний час бережливе виробництво включає в себе норми, принципи, правила, методи та інструменти

розвитку системи управління організацією, що дозволяють керівництву використовувати всі можливості підприємства для його розвитку на основі зниження втрат [1].

У вітчизняних та зарубіжних наукових джерелах відображені різні точки зору щодо концепції бережливого виробництва, а також механізми та інструменти реалізації даної концепції, в різних сферах економіки, в тому числі в сільському господарстві. Більшість авторів характеризують дану концепцію в основному з позицій обмеження втрат у виробничому процесі, оптимізації праці працівників, застосування інноваційних прийомів праці тощо. Дещо подібне за змістом визначення наводить Дж. Вумек, який вважає що Lean – це управлінська концепція, що ґрунтується на принципах зниження можливих втрат, що припускає залучення до процесу оптимізації бізнесу кожного працівника [1]. Також існують й інші трактування, згідно з якими бережливе виробництво – це філософія організації та ведення бізнесу, що включає такі аспекти діяльності підприємства, як стратегічний розвиток, управління маркетингом, система планування, організаційна культура, організація виробництва, кадровий менеджмент [2; 3].

Відмітимо, що дана концепція стала відомою в усьому світі завдяки успіхам компанії Toyota в 1950-х рр. Безумовним лідером впровадження концепції бережливого виробництва на сьогодні є Японія. За різними експертними оцінками, систему бережливого виробництва використовують більше 90% всіх підприємств Японії, 70-80% підприємств США та 50-70% підприємств країн Європейського Союзу. В основі виробничої системи бережливого виробництва знаходиться оптимізація процесів шляхом їх ранжування за обсягом споживання ресурсів, де такі процеси не приносять доданої цінності для споживача чи зменшують її. До таких процесів належать [2]:

- процеси, що спричиняють перевиробництво;
- процеси очікування наступного виробничого етапу;
- процеси, що призводять до надлишку запасів;
- процеси зайвого транспортування;
- процеси, що включають зайві рухи;
- процеси, що спричиняють дефекти.

Варто зазначити, що актуальність бережливого виробництва для сільськогосподарських підприємств обумовлена декількома причинами [4]. По-перше, така система ґрунтується на таких принципах, що особливо актуальні в кризових умовах та спрямовані на всебічне зниження витрат і не потребують значних інвестицій для задоволення споживчих вимог до якості продукції. Так, дана система на 80% складається з організаційних заходів і, тільки 20% складають інвестиції в технологію. По-друге, бережливе виробництво є найуспішнішим симбіозом ринкових та адміністративно-організаційних принципів господарювання. По-третє, розвиток менеджменту якості постійно розвивається в напрямі освоєння найоптимальніших методичних підходів до управління бізнесом, серед яких бережливе виробництво вважається найбільш сучасним. Відмітимо, що lean концепція управління якістю бере за основу конкурентоспроможну ціну на ринку, що може забезпечити необхідний попит. Прибуток при цьому підході збільшується не за рахунок підвищення цін, як в традиційній моделі ведення бізнесу, а за рахунок зниження собівартості. Такий підхід дозволяє підприємствам, в тому числі сільськогосподарським, забезпечити пріоритет інтересів споживача і зосереджувати увагу на дослідженні та зниженні витрат, перевиробництва, простоїв, дефектів та інших витрат. Результатом такого підходу є ефективна цінова позиція і підвищення якості виробництва. Разом з цим, зауважимо, що впровадження бережливого виробництва в сільськогосподарських підприємствах має системний вплив на конкурентоспроможність продукції та підприємства в цілому.

Отже, як висновок зауважимо, що ідеї та методи бережливого виробництва дозволяють забезпечити стратегічну стійкість сільськогосподарським підприємствам. Дотримуючись принципів бережливого виробництва можна знизити собівартість продукції, підвищити продуктивність праці, вдосконалити різні бізнес-процеси, зменшити витрати ресурсів, підвищити якість продукції, ефективно використовувати потенціал кожного працівника сільськогосподарського підприємства.

Література:

1. Вумек Д., Джонс Д. Бережливое производство. Как избавиться от потерь и добиться процветания вашей компании. М.: Альпина Паблишер, 2011. 786 с.
2. Давыдова Н. С., Клочков Ю.П. Организация бережливого производства на предприятиях машиностроения: монография. URL: <https://monographies.ru/ru/book/view?id=188> (дата звернення: 30.03.2021).
3. Кулиняк І.Я., Боцман Ю.С. Концепція «Бережливе виробництво» як метод ефективної організації виробничого процесу підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №14. С. 408-412.
4. Byrne A., Womack J. The lean turnaround: how business leaders use lean principles to create value and transform their company. 3013. NY: McGraw-Hill. 224 p.